

Student filmu

František Dohnal

1.

Dva úžasné sny. První byl procházením zimní krajinou, zasněženou a zamrzlou. Vypadalo to, jako by obraz krajiny snímal někdo, kdo vyrostl na poušti, zamiloval si duny a teď snímá něco podobného. Připomínalo to kurz klouzání.

Druhý sen byla cesta vlakem první třídy skrze válečný Vietnam. Kolem se bojovalo, obchodovalo, pracovalo a lidi měli snahu ty idiotský dějiny kolem sebe ignorovat. Občas jsme zastavovali, protože v okolí probíhaly válečné operace. Všichni cestující i já jsme měli strach a všichni vypadali, že jsou tím pohlceci stejně jako já, kterému se to zdá, a Vittorio Storaro, který to snímá.

Pak jsem se probudil. Ta kráva kulturní souseďka si zase po ránu pouštěla klasiku, tentokrát Bacha, suitu číslo 3, skladbu, která by se mohla jmenovat „Bože s jakou chutí nastoupila ta flétna“. Ještě se mi nechtělo vstávat, a tak jsem zůstal v posteli a se zavřenýma očima nechával sny pomalu blednout.

Bach byl velice zbožný muž. Dokázal současně pěstovat víru v Boha, víru v hudbu a víru v rodinu – měl manželku a spoustu dětí, z nichž mnoho zemřelo. Na obalech cédéček bývá jeho portrét. Představuju si sám sebe v nějaké zahnojené vesnici v Německu v momentu, kdy přijede jakýsi čistounký sluha v bílé paruce s tím, že jeho pánovi se u vesnice polámal kočár. Společně s několika sousedy ho jdeme opravit a zatímco pracujeme, kolem kočáru se prochází majitel,

zachmuřený, do vlastních myšlenek uzavřený muž, který se občas rozhlédne po okolní krajině a občas se podívá po nás, ale jenom natolik zvědavě, aby zaregistroval, jak jsme daleko. Je to Bach.

Konečně vstávám. Je čisté, chladné podzimní ráno. Slunce svítí nízko nad obzorem a ozařuje nebe zespoda růžovým světlem. Obloha je modrá, protkaná stuhami od tryskáčů směřujících na Ruzyň. U vchodů do paneláků postávají děti a zvoní na svoje kamarády, s nimiž půjdou do školy. Samoobsluhy už mají otevřeno a z jejich dveří vycházejí zákazníci s čerstvými rohlíky.

Je příjemně chladno. Kdybych nemusel do školy, byl by to nadějný den.

2.

A je to tady. Praha, Smetanovo nábřeží, třípatrová budova na rohu Národní třídy. V přízemí je slavná intelektuální kavárna Slávie a v patrech ještě slavnější filmová škola. Ten, kdo by to tu podpálil, by zabil dvě mouchy jednou ranou.

Ve třetím patře školy je kumbál 5 krát 4 metry, v němž se odehrává hlavní seminář prvního ročníku scenáristiky. Jsou tu dva pedagogové a čtyři studenti plus já. Seminář trvá tři a půl hodiny, během nichž se čtou naše domácí úkoly, debatuje se o literatuře a tak podobně. Vždycky přicházím aspoň o půl hodiny později, abych si to zkrátil, ale moc to nepomáhá.

Dnes, hned jak přijdu, mě vyzývají, abych se pochlubil se svojí etudou.

Námět zněl „Hromadné ubytování“, a aby se ukázala naše schopnost fabulovat jenom s obrazy, mělo to být bez dialogů, napsáno zvlášť obraz, zvlášť zvuk. Pustil jsem se do čtení.

Scéna 1

Interiér, noc. Obývací panelákového bytu, zvenčí trochu osvětlený pouliční lampou. V obývacím je gauč s křesly otočenými k televizi, ale místnosti dominuje veliký pestrý vánoční stromek, pod nímž je halda potrhaných vánočních papírů.

Ticho.

Scéna 2

Interiér, noční ložnice. Mladí manželé spí zachumláni v dekách velké společné postele. Dvojice spí klidně. typické pro videohry.

Tiché oddechování spáčů.
Přes stěnu jsou tlumeně slyšet zvuky

Scéna 3

Interiér, dětský pokoj. Asi osmiletý kluk sedí na posteli a hraje čerstvě videohry. Na sobě má dětskou verzi brazilského fotbalového dresu s číslem 9 a nápisem RONALDO a soustředěně svírá ovladač. Kolem se povaluje spousta čerstvě rozbalených hraček. Na obrazovce nějaký blondatý svalovec mydlí oranžového tyranosaura.

Herní zvuky – bojové výkřiky, kopy, rány, rozbalené smrtelné zachroptění

Scéna 4

Exteriér, pohled zvenčí na okno do dětského pokoje. Venku sněží a za oknem poblikává obrazovka. Kamera se vzdaluje, objevují se ostatní paneláková okna, všechna černá až na to jedno, trochu mrkající elektronickým světlem.

Ticho, možná je trochu slyšet vítr.

Konec

Dočetl jsem a rozproudila se tvůrčí diskuze.

„No já myslím, že Franta dobře postihnul tu věc, jak dneska lidi dávají dětem úplně nesmyslné dárky,“ řekl jeden spolužák.

„Ano, to je velice zajímavé téma,“ řekl profesor

„Mně se hodně líbí ten závěr,“ řekl další spolužák „ale nevím moc, co to znamená.“

„To je jasný,“ řekl asistent, „kamera se vzdaluje, aby ukázala ostatní okna a byla z toho etuda na téma, Hromadné ubytování.“

Dva spolužáci se zasmáli.

„Třeba by tam mohlo těch poblikávajících oken bejt víc,“ navrhl jeden.

„To by mohlo bejt zajímavý, takoví malí Ronaldové dnešní doby,“ zamyslel se asistent.

„Mělo by tam svítit i nějaký normálně osvětlený okno,“ poznamenal druhý.

„Jasně, kvůli autenticitě,“ řekl asistent.

Takhle klábosili bez mojí účasti asi 10 minut.

„No tak to bude asi všechno“ prohlásil asistent nakonec „Ono to není nějak moc dramatický, že jo, ono to hraje spíš na atmosféru, co myslíš, Franto?“

„Uvidím,“ řekl jsem a zatvářil se ke všemu svolně.

„A nakonec by to byl vlastně symbol,“ uzavřel celou debatu profesor, který celou dobu vypadal, že je v limbu, ale teď se zřejmě probral.

Čtou se další etudy, začínají se další debaty, v jedné z nich dokonce zdařile pronesu „O tom nemám nejmenší ponětí,“ nakonec jsou etudy vyřízeny a přecházíme k povídání o literatuře. Nejdřív jen tak kroužíme kolem jmen z celého světa a pak se jeden spolužák ujme šance a začne vykládat, jak ho chytila jihoamerická próza. Márquez, Borges, Cortázar.

Učitelé si pochrochňávají, podívejme, specialista na Jižní Ameriku, a my ostatní jen obdivně zíráme. Už jsme to jednou viděli, bylo to při jiném semináři, a on to vyprávěl úplně stejně, Márquez, Borges, Cortázar, určitě to uvidíme ještě několikrát. Uvažuji, jestli časem ještě přidá Bioye Casarese, nejspíš ano, Ocampovou asi vynechá, ale s Donem Segundo de Sombra se už asi nebude obtěžovat.

Márquez, Borges a Cortázar. Spousta knih. Některé bych možná i podepsal. Stejně by se vedlo většině povídek od Raymonda Carvera, Limonovovu Edáčkovi a Tristramu Shandyemu od Sterna. Pak je tu Sex noci svatojánské, Annie Hall, Hana a její sestry a spousta jiných filmů od W. A., tak do roku 94, kdy začal tak trochu zakopávat a nikdo mu o tom neřekl. Pulp Fiction a Céline, Soupeři od Ridleyho Scotta, dost povídek od E. H.(... ten malej šikulda půjde dozadu!), Apokalypsa podle Coppoly, Borgesův Muž z růžového nároží, Tlön, Uqbar, Orbis tertius, Záhír, Deutches Requiem, Smrt a kompas, několik fotografií, jejichž autory neznám, ale ty fotky ano, Mean streets, film, který ukázal světu Harveyho Keitela a Roberta de Nira a z odrhovačky Be my baby udělal vzor všech lepších titulních melodií, Bachovy Johannes Passion v Tarkovského Zrcadle, Bohumil Hrabal, přítomný v těch úžasných knihách, Smrt na úvěr od Céline, Kronika ohlášené smrti od Márqueze, Doktor Faustus od Manna, Spolčení hlupců od O'Toola, Pěna dní od Viana, Lanark od Alasdaira Graye, hudba a obraz v Koyanisquatsi a Triumfu vůle, hudba a obraz, hudba a obraz.

Náš Jihoameričan učitele trochu namlsal a čekají, co vypáčí z nás ostatních. Nic moc toho od nás neuslyší, pokuňkáváme jen samá bezpečně provařená jména, co sami dobře znají. Zjistil jsem, že je tady jenom jeden profesor (pokládán za nejsečtějšího), který sice nečetl Raymonda Carvera, ale mlhavě ví o jeho existenci. Mohl bych jim sice prásknout, že v Americe ho pokládají za nejlepšího povídkáře po Hemingwayovi, ale pokládali by za nemožné, aby o něčem takovém nevěděli. O autorech, kteří nemají ani tenhle krycí příběh, se potom samozřejmě nemá cenu ani zmiňovat.

Naštěstí se přesouváme do místních kalných vod. Pedagogy zajímá naše znalost domácí scény. Třeba jsme objevili někoho zajímavého, vzrušujícího, budoucí hvězdu a můžeme o tom poreferovat, abychom se později mohli vytahovat „toho jsem čet, když ho ještě nikdo nečet!“ a mít na to svědky.

Asistent nám třeba oznamuje, že objevil nějakýho Kratochvíla.

„Jsou to zajímavý věci... povídky... črty... některý jsou i pointovaný... jiný ani ne.“

Tváříme se zdvořile, ale nikdo nedokáže na tenhle projev navázat.

Zničehonic na mě asistent udeří, jestli aspoň já neznám někoho zajímavého a neotřelého.

„Jiří Svoboda,“ zkouším štěstí.

„Kdo to je?“ ptá se asistent zvědavě.

„To je ten houmlésák, co ty svoje knížky na Václaváku sám prodává.“

Chvilí je ticho.

„Myslím, že jsem ho na Václaváku taky viděla,“ pípne spolužačka.

„No nevím...,“ říká asistent nejistě.

„Jsou to cestopisy,“ dodávám, ale asi to není ta pravá věta, co chtěli slyšet.

Nakonec mlhu rozpaků v místnosti musí rozehnat sám vedoucí profesor.

„Víte,“ říká a hladí si přitom plnovous, „on cestopis je sám o sobě velice zajímavý žánr.“

Vymalováno. Profesor se poté rozhoduje,

že už vezme otěže semináře do svých rukou a začíná rozkládat. Dáme mu teď trochu prostor. Přezdívá se mu DJ, podle jeho iniciál. Kdysi mu vyšla detektivka o vyloupení pošty a nedávno jakýsi román, který jsem dokonce osobně viděl v jednom knihkupectví v oddělení slev.

Studenti vyšších ročníků nám vykládali,

ještě jednou Pulp Fiction a Sex noci svatojánské. Bartókovy věci z doby, kdy archivoval maďarský lidový písně. Misie od Joffého. Zabíjení od Kubricka. Vesmírná odyssea od Kubricka. Sladký život. Fanny a Alexandr. Zahraj to znovu, Same. Belmondo v Muži z Acapulca. Johnny Depp v Mrtvém muži. M. M. v Někdo to rád

že už má nasekáno dvacet, nebo třicet románů, ale nikdo mu to nechce vydat, a tak to má doma v šuplíku. Pak jsem od něj viděl jednu televizní inscenaci, děsivou, o dvou estébácích, jak odposlouchávají disidenty, těžko říct, kterou stranu bych postřílel radši. Ted' nám vypráví o svých oblíbených filmech bratří Taviánů, chudáci bratři, i přes pár kiksů si tohle nezasloužili.

Ještě jednou Tristram Shandy. Brdečkova veledíla – secesní komedie Adéla ještě nevečeřela, westernová komedie Limonádový Joe a uherská komedie Tajemný hrad v Karpatech. John Voigt v Deliverance. Kagemuša, Rudovous a Excalibur. Fantastická Herzogova ztroskotání s Klausem Kinskim na palubě. Nastasja Kinski kdekoli na palubě. Svatba a ruská ruleta v Lovci Jelenů. Poslední souboj v Harakiri. Mléčná dráha, Viridiana, Kráska dne a Rašomon. Psycho, Mad Max II a Enter the dragon. Divoké dítě, Peklo v Pacifiku a Avantil Paříž, Texas a Monty Python a svatý grál. František, prostáček boží. Pár kousků od Wagnera (W. Allen – „Ještě chvíli a začnu mít chuť přepadnout Polsko!“). Alenka v kraji divů a za zrcadlem. Hrobka pro Borise Davidoviče. Cokoli od Babela. Cokoli od Bruno Schulze. Autoroza předmluva ke Hře se skleněnými perlami. Milión od Marca Pola. Genesis v Bibli. Bukovského poezie. Cortázar a Čechov. Robinson od Defoa. Zahrada, popel od Kiše. Derviš a smrt od Selimoviče. Dvě povídky od Járy. Pár básní od Saši. Hidžra od Adina. Pár povídek ode mne. Singerovy povídky. Sto roků samoty od Márqueze. Některé westerny Sergia Leoneho. Hledání Proustova Zapomenutého času, přestože jsem zatím přečetl pouze dva díly. Smrt pro pět hlasů a Obrazy starého sveta. Rio Grande a Rio Lobo. Pro hrst dolarů. Oblomov. Sběrači peří, Banáni, Zelig, Pramen panny. Dobrodružství. Smrt odpoledne. Určitě jsem něco vynechal, mohl bych vyjmenovat celou svoji knihovnu a videotéku, které jsou určitě jedny z nejlepších v Čechách tím, co v nich je, a tím, co v nich není. Někdy si představuju, jak nějaká katastrofa zničí většinu světa, ale zázrakem se zachová můj pokoj, a když ho potom archeologové najdou a považují ho za běžný byt, žasnou nad neuvěřitelnou úrovní kultury té doby, protože v běžném pokoji nacházejí jenom neuvěřitelná díla, kousky, které na sebe poskytují ten nejlepší výhled.

Seminář stále pokračuje. Rozproudila se nám tu další diskuze.

Na tapetě je Michael Viewegh

a jeho veledíla – zdá se totiž, že tohle musel každý vzdělaný Čech číst, snad vyjma lidí jako jsem já, kteří už na první kousnutí poznají, že chleba je namazaný hovnem, a ne paštikou. Tady, v našem tvůrčím kamrlíku, docházíme k závěru, že dřív ty jeho knihy byly dost zajímavý, ale ted' už to není ono.

„Víte,“ říká DJ „oni ti autoři, co píšou podle svého života, napíšou tak 3–4 knihy a pak

už jsou vodkecaný.“ Tím případ Viewegh hasne. Chvíli pak posloucháme vyprávění, jak měl do

Prahy přijet Goddard, ale DJ a jeho věrní rozvěsili po škole citáty z jeho komentářů k roku 1968 a Goddard nakonec vůbec nepřijel. Zbývá ještě hodina a půl.

Mluví se o zvládnání tvůrčí krize, což je podle všeho stav, kdy nás nic nenapadá. Prý pomáhá sednout k papíru a psát třeba úplně nesmysly. Mluví se o práci, její pravidelnosti, mluví se o řemesle.

Na jiné škole tohoto typu kdysi udělali tu chybu, že si pozvali Gombrowicze, předvedli mu výuku a dali mu slovo.

„Jestli se kdokoli z vás chce někdy stát spisovatelem,“ zahřímal z katedry velký Witold „pak by odsud měl co nejdříve vypadnout – když to nepůjde dveřma, tak třeba oknem, ale fofrem!“

horké. Amanda Plummer v Králi Rybáři. Sedm samurajů a Sedm statečných. Zlo-ději kol a Patrick Dewaer v Černé sérii. Twin Peaks do 18. dílu Oleg Tabakov v Sviť, sviť má hvězdo. Formanovy český filmy, Zemanovy filmy Intimní osvětlení a Miloš Kopecký v rolích padouchů. Flaubertovy oči paní Bovaryové a Barnesův Flaubertův papoušek. Pozlacená přesnost Nabokovových próz.

Představuju si sám sebe na nějakém rautu, kde je i Viewegh.

Hostitelka ho přivádí, abychom se seznámili

„Tak tohle je Michal Viewegh.“

„Chceš facku Vieweghu?“

„Ne.“

„Tak vodpal.“

My jsme se ale rozhodli za pět let shrábnout diplom, takže pěkně držíme hubu. Dál posloucháme, ale je to tak úmorné, že to už dokážu jen tak zběžně pokrývat.

DJ vypráví, že už má koupený lístky do obnoveného Shakespearova divadla The Globe. Pak zase vykládá, jak se jako dramatik dneska uživit, a prokládá to výrazy jako „vodvyprávět“ a „vodkecanej“. Nakonec se do toho nějak zaplétá jakýsi řecký kytarista, kterého mimo DJ asi nikdo nikdy neslyšel.

„Znáte? Ne? No, to byste měli...“

Kytaristu sice neznáme, ale od starších spolužáků víme, že tohohle Řeka vytahuje před všemi prváky a vždycky se přitom tváří jako těžkotonážní znalec. Zřejmě věří, že jím opravdu je, stejně jako věří tomu, že je spisovatel, dramatik a pedagog. Jestli je tvoření zprávou o tom, co nádherného jsme schopni vidět, zažít a milovat, pak je jeho kvalifikace žalostná, protože všechno, o čem mluví, se smrskává do formátu rekvizity jeho ega.

Ted' se pustil do dalšího rozkládání o filmech bratří Taviánů.

Potrvá to ještě hodinu.

3.

Sedíme s Járou v bufetu Klementina a já mu to vysvětluju.

„Dávej bacha. Máš zadání. Ve třídě je oblíbená učitelka, a najednou onemocní. Ted' tam přijde suplující učitel a ta třída to jako nebere. Ty máš udělat expozici týhle situace.“

„V tom se nevyznám.“

„Tak znova. Třída kluků – oblíbená učitelka. Třída holek, oblíbenej učitel. Ted'ka onemocní a přijde nová osoba, opačný pohlaví. Udělej expozici.“

„Tak to nevím. To vám dávaj takhle přímo tyhle situace?“

„Jo.“

„To je dementní.“

„Zkus to.“

„Může to bejt třeba v tělocvičně, a ne ve třídě?“

„Jasně.“

„No tak. Už to je, ne?“

„Neni. Musíš udělat nějakou konstrukci, aby to šlo k pointě.“

„Ale já takhle vůbec neuvažuju.“

„Já taky ne.“

„Hm. Musím na záchod.“

Zůstávám u stolku sám a pomalu s rozkoší piju. Mám skvělý hruškový džus, je sladký, studený a tak hustý, že při pití pomalu klouže krkem. Ještě pořád v hlavě přežvyknu ty žluklý sračky z dnešního odpoledne. Dneska při debatě jeden spolužák prohlásil, že nikdy nečetl poezii a vůbec neví, o čem to je. Tvářil se při tom, jako by objevil něco, co se ostatní bojejt říct. Nikdo mu neodporoval, od šéfíků se mu dokonce dostalo zdrženlivého povzbuzení a já si vzpomněl na ty americký maniakky, co s tatínkovou brokovnicí vlítnou do školy a začnou střílet kolem sebe.

Jarouš se konečně vrátil. Posadil se, napil se džusu, decentně se vysmrkal a řekl, že si asi dá koblihu.

„Vymyslel jsi tam nějakou expozici?“ zeptal jsem se.

„Ne. Ale vzpomněl jsem si na jednu básničku, která byla na záchodě ve druhým poschodí.“

„Jede, jede, černý cadillac,
sere, sere černý lak.““

„Tu znám, tu tam napsal Slávek Noll.“

„Von jich tam měl spoustu, ale pak tam malovali a všechno zlikvidovali. Pamatuješ si tu o dámách s velkým poprsím?“

„Tu jsem neviděl.“

„Ta byla úžasná, škoda, že si ji nepamatuju... Ó dámy s velkým poprsím... takhle to končilo.“

Chvíli se smějeme a pak Járovi vyprávím, jak jsem četl povídku, v níž Slávkovi málem uletěl papoušek.

„To je docela zábavná povídka, je hezký, že tyhle věci znáš.“

„Jo, je důležitý znát takovýchle věci.“

„A co tvoje povídky, kdy zase nějakou přineseš?“

„Zrovna jednu dodělávám.“

„Jo?“

„Ale myslím, že radši rozdělám další.“

„Možná bys moh pro změnu nějakou dokončit.“

„No to nevím.“

Objednávám si další hruškový džus a k tomu dva párky a dva rohlíky. Jára si dává další jablečný.

Chvíli vtipkujeme o Salvatoru Dalím, jehož fotku Jára nosí na svém zaměstnaneckém průkazu, a potom už se jenom cpu a poslouchám Járovo vyprávění, jak se stal filmovou hvězdou.

„Jednou Fíla přines do práce kameru a řek, že bude točit film. Tak jsme šli na střechu, protože tam je nejvíc světla, a on to rozjel. Bylo to tady na tý rovný střeše vedle astronomický věže, určité s tam někdy byl. Začali jsme tam různě blbnout, Fíla to všechno natáčel. Bylo to němý. Fíla občas někoho natočil v detailu, vždycky řek – ty vole, to je úžasný, zůstaň takhle – a už to měl. Pak tam Petr našel nějaký prkno a někdo nějaký lano a začali si hrát na sado-maso a nakonec z toho byly pašije. Vypadalo to docela pěkně, Fíla byl nadšenější a točil, dokud mu nedošel film.“

„Dá se to vidět?“

„Už je to zničený, protože jak to Fíla lidem pouštěl, tak se to často zasekávalo a ono, jak se to zasekne, tak to vždycky odpálí jedno okýnko. Fíla toho odpálil tolik, že už se to nedá promítat.“

Chvíli jsme mlčeli.

„Nechceš z toho udělat další povídku?“ řekl Jára.

„Nechceš si ji udělat sám?“ odpověděl jsem.

„Né... Ty seš ten mladej talent. Já ti to klidně nechám.“

„No tak dík.“

Chvíli pobaveně mlčíme a já se přitom šťourám v zubech. Párky zmizely.

„Taky jsem si na něco vzpomněl,“ říkám.

„Jo? A na co?“

„Taková pochybná vzpomínka.“

„Co to je pochybná vzpomínka?“

„Je to scéna z jednoho filmu, ale nepamatuju se z kterýho. Je to dialog – jedna postava tam oslovuje druhou jménem a potom říká »... jdeme se nažrat«.“

„Slova jako nažrat a česnek nepatřej do poezie.“

„Ta postava, co to říkala, byla taková silná.“

„Silná, jo?“

„A ta druhá, to byl nějaký sráč.“

„Nebyl to Barton Fink?“

„Jasně! Barton Fink!“

Chvíli se smějeme a pak Jára dodá:

„Fíla s Třískou mi jednou řekli, že nejlepší filmy jsou Brutální Nikita, Léon a úplně dokonalej že je právě Barton Fink.“

Musíme se znova smát.

„Kdo je Tříška?“ ptám se potom.

„Fílovo dvojče, kamarád. Natočil taky nějaký film, asi pětiminutovej, o Faustovi. Jednou přišel ke mně, upřeně se na mě podíval a řek – Uvažuju o tobě. – Chtěl mě do toho obsadit. Von měl hrát Fausta a já Mefista, nebo obráceně. Nakonec toho d'ábla hrála nějaká plavkyně z Hradce, do který se Tříška potom zamiloval.“

Chvíli jsme se zase smáli.

„A byl ten film dobrej?“ zeptal jsem se.

„Ne. Je to blbost.“

V pořádku jsem odevzdal talíř a příbor a dal jsem si ještě punčový řez. Járu potom povolal zpátky do práce, z který se kvůli mně na chvíli urval, a zůstal jsem sám, ale s lepší náladou. Vypil jsem další skvělý hruškový džus, dal jsem si šunkový chlebíček, čerstvý hermelínový chlebíček, porci hranolků s tatarkou, navrch čokoládovou koblihu a nakonec jsem se dorazil párem kremrolí. Pak jsem toho nechal a vyšel si ven na procházku.

Bylo nádherně. Slunce bylo jasné a ostré a foukal slabý chladný vítr, ideální záminka pro holky, aby vytáhly elegantní podzimní kabátky. Během pěti minut ve Františkánské zahradě jsem se stihl třikrát fiktivně zamilovat, na Václaváku mě poté zalila vlna dobře oháknutých italských turistů, kteří vytlačili Němce v potíštěných mikinách do postranních ulic, v knihkupectví na Staromáku jsem zjistil, že vyšel nový Singer a nový Bukowski, v antikvariátu U Ztichlé kliky jsem neuvěřitelně ulovil oba díly Muže bez vlastností a v sekáči OKEY jsme se si okamžitě padli do oka s jednou prima košilí. Byly 2 odpoledne. Nebe nabízelo pás beránků, dělicích oblohu na dvě modré poloviny a vypadajících jako nějaká idiotská Veselá bílá cesta. Bylo ještě brzo na návrat domů, kde se nikdy nic nedělo.

4.

Saša Skenderija, můj kamarád, autor básnické sbírky „Nic není jako ve filmu“, doktor informačních věd, profesor na filozofické fakultě UK, velké zvíře ve Státní technické knihovně a majitel divokého balkánského ksichtu, mne potkal, když si šel do lékárny pro prášky proti depresi, a teď poslouchá moje kydy.

„Ty máš, Franto, úžasný talent na to být otrávený,“ poznamenává spisovnou češtinou, kterou ho naučili ve škole pro cizince.

„Podivej,“ pokračuje, „řekni mi, co můžeš od týhle země čekat víc, než ti dává? Jsi na nejslavnější filmové škole ve střední Evropě. Když to tam vydržíš, dostaneš papír na hlavu, budeš dělat nějakého dramaturga v televizi Nova, budeš brát padesát tisíc a občas budeš moci udělat něco krásného.“

„To zní příšerně.“

„To nezní příšerně. Musíš být v nějaké struktuře, jinak neuděláš žádný film.“

„Lidi, co v těch strukturách jsou, dobrý filmy nedělají.“

„Tak to čeká na tebe.“

„To je blbost, to není možný vydržet a zůstat v originálním stavu.“

„A co tě na tom vlastně tak sere?“

„Všechno.“

„No a? Dělej to jako já. Odpřednáším seminář, pak je zkoušení, oni splní povinnost, vysypou to jako básničku, já taky splním povinnost, dám jim dvojky, a když o někom vím, že je zajímavý, dostane jedničku. Bud' cynický, dej jim dvojky a hledej někoho zajímavého.“

Vcházíme do lékárny, Saša rovnou spustí „Potřeboval bych něco proti depresi,“ a lékárnice zašmátrá v nejpoužívanějším šuplíku.

„Bez předpisu tady máme třeba tohle, je v tom 30 kusů a stojí to 159,-.“

„Aha. To je jediný, co máte?“

„Ještě vám můžu nabídnout tenhle přípravek, lidi si to dost chválejí, ale je to dražší, za 699,-.“

„699,-? Ale mým největším zdrojem depresí jsou peníze, to je přece úplně kontraproduktivní, prášky za 699!“

„No ale je jich tam 120.“

„120? To mám být 120 dní v depresi?“

Lékárnice je na rozpacích.

„Dobře,“ říká Saša „Beru těch 120.“

Vycházíme z lékárny a Saša vrčí. „120 dní v depresi, doprdele, Františku, s těma tvejma stížnostma už mě moc nesar. Podivej se na sebe. Jsi z masa a kostí, jako já, nejsi komiksová postava, podivej, smrkáš, máš úplně občanskou chřipku, tak přestaň uvažovat jako komiksový hrdina. Musíš něco vystudovat, abys měl nějaký diplom, jinak skončíš u pásu.“

„To je kravina.“

„Neni. Piš etudy, studuj, bud' cynický, dávej dvojky, kup si vitamíny, ber antidepressiva, staň se postmoderním.“

„Stejně se na to asi vyseru.“

„Zkus to a já vyseru tebe.“

S tím jsme se rozloučili a mohl jsem jet domů.

5.

Sedím ve vlaku do Kralup. Je to modrá souprava příměstské dopravy s čelem tvarovaným jako šinkansen, která ale zřídkakdy jede víc než šedesátkou. Vytahuju z batohu sešit a pouštím se do tvorby, abych to měl za sebou.

ETUDA UČITEL A ŠKOLÁCI, CO HO NEŽEROU

Profák sedí za katedrou 4.B, hrabe se v třídní knize a zkouší první kontakt.

„No. Takže se trochu seznámíme a uděláme si prezenci, ano? Já budu číst vaše jména a vy se vždycky postavíte, abych si vás nějak zapamatoval. Takže... Čech?“

„Vyser si voko, šašku.“

„Cože?!“

„Slyšels dobře, pitomečku,“ doplnila Čecha hnědovláska v první lavici. Do dlouhého ticha se ze zadních lavic ozvalo varování „sojka“, následované mohutným uprnutím, načež žáci u oken je začali bez vyzvání otevírat. Čerstvý vzduch učitele probral.

„Cos to řekla?!“ zahromoval a vydal se jejím směrem.

„Řekla jsem, že jestli na mě mákneš, tak řeknu, žes mě vošahával,“ řekla hnědovláska a učitel, už na cestě k ní, zpomalil, jako křižník, kterému došla pára.

„Zkurvenej pedofile,“ dodal Čech a dál se o učitele nikdo nestaral.

Děti hromadně vytahují telefony, kapesní videohry, karty a u druhé lavice se objevila skupinka hrající čáru o pěťikoruny. Vzduchem létá houba. V rohu nějaká holka vytahuje panenky a znalecky do nich zapichuje špendlíky.

„Dojdu pro ředitele a nechám vás všechny zavřít do pastáku!“

To na chvíli zabere. Ale zmínka o řediteli rozvrátí účinek představy o pastáku.

„To víš, toho klauna máme na háku.“

„Jo, nemáš důkazy, tak sklapni, kašpare.“

„To je ale vůl.“

„Čerstvý maso z pedáku.“

„F7.“

„Zásah, potopeno.“

„Fulhaus, kamarádi, počítejte slzy.“

Kamera během komentářů zabloudila ke zdi, kde se za seschlými zbytky květin skrývá cosi skleněně lesklého a servomotorově bzučivého.

INTERIÉR, ŘEDITELNA, DEN

Ředitel sleduje na obrazovce bavící se třídu, z reproduktorů se ozývá jedna hláška za druhou, na videu běží REC.

ŘEDITEL (drtí to mezi zuby): „Dostal jsem vás usmrkanci. To jste ještě neviděli Krycí jméno Donnie Brasco.“

Učitel na obrazovce se odpotácí za dveře. Zábava se rozproudí volněji. Učitel za chvíli vchází do ředitelny.

UČITEL: „Nechal bych to doběhnout až do konce hodiny.“

ŘEDITEL: „Jak chcete. Hlavně si je potom odvezte.“

UČITEL: „Žádný strach.“

INTERIÉR, TŘÍDA, DEN

Zábava v plném proudu. Jeden dětský hlas přes druhý.

HLASY: „Ten to dneska zabalil nějak rychle... Ty pizdo, přestaň se hrabat v můj tašce! ... Pod'ťe ven pochcat nějaký auta...“

Oknem je mezitím vidět, jak na náměstí před školou přijíždí zamřížovaný autobus, z něhož vyskakuje komando zakuklenců. Poslední záběr na bezstarostnou třídu.

HLASY: „Ukaž mi to... Za dvacku... To si to skovej...“

Zatmívačka. Ještě několik hlášek ve tmě.

HLASY: „To je ale nuda... Co to tady podpálit?“

Zvuk těžkých bot běžících po schodech a náhlé rozražení dveří.

KONEC

A šmitec. Úplně se vidím, jak v tomhle plavu po zbytek života v televizi Nova.

Vlak jel pomalu dál. Do Kralup zbývalo ještě asi půl hodiny. Mohl jsem se pustit do rozepsané povídky „Motorák, osobák, rychlík“, ale neměl jsem už na psaní náladu.

Mohl jsem si číst autobiografii Enza Ferrariho Mé strašné radosti, měl jsem ji v batohu, začínající tímhle odstavcem. –

„Jako mladík jsem poznal tři hlavní vášně, tři velikánské sny: být operetním tenorem, sportovním novinářem a automobilovým závodníkem. První sen se mi rozplynul, protože jsem neměl hlas a hudební sluch, druhý mi zůstal, ale jen jako koníček a třetí se mi skutečně stalo.“

– ale nechtělo se mi číst.

Mohl jsem poslouchat nějakou hudbu, ale nechtělo se mi ani to.

Místo toho jsem se díval z okna a představoval si, že jedeme rychle.

Záběr z helikoptéry. Šedomodrý vlak se elegantně ohýbá v zatáčkách úzkého skalnatého údolí, za které by se nemusel stydět ani western B kategorie. Slétneme níž a vidíme, jak se vlak řítí podél skalní stěny na levém břehu, vrhá se do mírně klopených zatáček, nabírá rychlost v rovinkách a to vše s elegancí a silou mnoha set tun kovu hnaných tisíci volty a desítkami ampérů. Uvnitř jednoho vagónu sedí čtyřadvacetiletý kluk. Dívá se z okna a má výbornou náladu. Je spíš menší, má rozčuchané blond vlasy, nos jak skobu, nohy trochu jako kovboj nebo Harry Dean Stanton v Paris, Texas, a když na sebe mrkne do zrcadla, je možno vidět i jakési pozlátko osobnosti. Cosi si zapisuje.

Čekal jsem všechno, ale Múzy ne. Přesto se o nich mluvilo.

Místností poletovaly přízraky v řízách s éterickými výrazy ve tvářích, přesně tak, jak si to představují hovada, idioti, kretění, blbečkové, pitomci a dementálové.

Nikdo nevzpomněl skutečné exempláře

– Bukovského zestárlá odbarvená
miss Alabama 1936,
Salingerova holčička,
které to občas
nevychází,
Singerovo jasnooké veselé děvče,
vyprávějící dětem
při válení nudlí,
Nabokovova exvelkokněžna,
počítající poslední libry, franky, marky
a dolary,
Limonovova exmanželka,
která ho ničí,
stává se fiktivní
a umožňuje mu o ní napsat,

a konečně
ona nepopsatelná žena-kolibřík,
která svými duhovými křídélky
ovívá nešťastnou tvář
Bruno Schulze.

Pak už ten hňup nepíše nic. Zřejmě skončil a tváří se spokojeně, jako by kousku své paměti zajistil nějakou budoucnost. Dívá se z okna, jak Slunce zapadá do vrstvy nazeleňalého smogu a nejspíš si myslí, že psaní je skvělá věc, ale nic se nevyrovná nádheře světa, když se nám odhaluje v prosté evidenci.

Zpět do vrtulníku. Kamera se pohybuje těsně nad řekou, na stejné úrovni jako vlak na trati vysekané do skály. Několik záběrů z této výšky nechá opět vyniknout sympatickou rychlost vlaku a poté se krajina náhle rozevírá do široké pláně obrovského kolejiště kralupského nádraží. Vlak jede naplno ještě asi 2 kilometry (kolejiště je obrovské), rovná

střela mezi stovkami cisternových vagónů patřících rafinérii, a potom konečně brzdí a přijíždí k nástupištím. Kamera se vzdálila natolik, aby se do záběru alespoň šikmo dostala celá zastavující souprava. Úhel záběru je orientován na severovýchod, takže v pozadí je město, za ním řeka, za ní paneláky, za nimi rafinérie, chemička a nakonec obří sněhobílé nádrže na ropu, v nichž jsou strategické zásoby České republiky na 10 dní a každá z nich je v případě exploze jako malá atomovka.

Z vlaku vystupují drobné tečky cestujících, mizí v podchodech, ale někteří to berou zadem přes koleje. Kamera zabírá část města zvanou Staré Kralupy (stáří někdy i 100 let) a nechává vyniknout kontrast mezi šedou barvou města a vyruďlou barvou nebe, v jejímž světle budovy vyhlížejí ještě ošuntěleji než obvykle. Příjezd vlaku vždycky ulice ožíví lidmi, ale tahle iluze o infuzi čerstvé krve z Prahy se po chvíli rychle ztrácí, a tak zbude jen několik pohybujících se teček, šedá barva, rudá barva a modř odjíždějícího vlaku.

Mezi několika živými na ulicích jsem i já. Jdu domů. Jsem ve svém rodném městě. Můžete mě vidět jako tu otráveně pochodující postavičku v pravém dolním rohu záběru, na místě, kde malíři na obrazech obvykle zanechávají svůj podpis.